

U ATA2999/50 Skederids kyrka

Litteratur: P-O. Westlund, skrivelse till Riksantikvarieämbetet den 24/6 1950 (dnr 2725/50); S. B. F. Jansson, Rapport till Riksantikvarieämbetet den 9/6 1950 (ATA dnr 2999/50), Uppländska, småländska och sörmländska runstensfynd, i: Fornvännen 49 (1954) s. 3 f.; R. Palm, Runor och regionalitet. Studier av variation i de nordiska minnesinskrifterna (1992), s. 121 not 127, 273; S. E. Hagenfeldt & R. Palm, Sandstone runestones. The use of sandstone for erected runestones (1996), s. 118; J. Owe, Svenskt runnamnsregister (1996), s. 127.

Avbildningar: I. Andersson, foto 1950 [med och utan uppmålning] (ATA, det uppmålade återgivet i Jansson 1954).

FMIS: Raä Skederid 18:2

Runstensfragmentet står uppställt inne i kyrkan i vapenhusets nordvästra hörn.

Den äldsta säkra uppgiften om detta fragment finns i en skrivelse från Per-Olof Westlund till Riksantikvarieämbetet den 24 maj 1950, där det uppges att det förvaras »i bränslrummet i gamla vapenhuset». Fragmentet undersöktes av Sven B. F. Jansson den 1 juni samma år. Enligt Jansson var fyndomständigheterna okända, men han nämner att »Gudsägare A. Th. Nilsson, Nedre Finsta, kunde meddela, att han sett fragmentet liggande i gamla vapenhuset redan år 1923».

Gulröd sandsten.¹ Storlek: 0,78 × 0,42 m. Tjocklek: 6 cm. Runhöjden är 4,7–5 cm. Ristningen är djupt huggen och tydlig. Den nuvarande uppmålningen härrör av allt att döma från Janssons undersökning 1950.

Inskrift:

... sin ... hiona

⁵
... sinn(?) ... hiōna.

»... sin(?) ... makars ...»

Till läsningen: 1 **s** har spegelvänd form (ʀ). Av runan återstår basen av den nedre leden samt mötet mellan mellanleden och den övre leden och mellanleden. 2 **i** är inte stunget. Inskriftens **a**- och **n**-runor har dubbelsidiga bistavar. 6 **o** har dubbelsidiga bistavar snett nedåt höger (ʁ). Krysset i 4 **h** är något förskjutet åt vänster. Eftersom inga runor följer efter runan 8 **a** måste man räkna med att detta utgör inskriftens sista ord.

Jansson återger inskriften som ...sin...hiona..., men nämner att runorna i runföljden 4–8 »också skulle kunna läsas åt andra hållet».

Tolkningen av 1–3 **sin** som pronomenet *sinn* bygger givetvis på att ordet är bevarat i sin helhet, vilket inte är säkert. 4–8 **hiona** skall säkerligen som tidigare har föreslagits tolkas som gen. av runsv. *hiōn* n. pl. 'hjon, äkta makar'. Eftersom detta ord måste ha avslutat inskriften kan man anta att det har ingått i en bön liknande den på G 77 Levide kyrka: ... **kuþ selu þaira hiauna** [*Hialpi(?)*] *Guð sēlu þeira hiōna* »[Hjälpe(?)] Gud dessa makars själ».

Jansson framhåller att »[d]et förefaller sannolikt, att fragmentet utgör en del av en runristad gravhäll, och dennas ursprungliga plats bör i så fall ha varit Skederids kyrkogård». Denna uppgift går igen hos Palm (1992, s. 121 not 127, 273). Exakt vad som har fått Jansson att göra detta antagande är oklart. Stilmässigt tillhör ristningen det yngsta skiktet av uppländska runstenar och det utdragna ögonlösa rundjurshuvudet placerar ristningen i Gräslunds stilgrupp Pr 5. Det finns dock ingenting av den bevarade ornamentiken som talar för att stenen

¹ Hagenfeldt & Palm (1996, s. 118) anger färgen vara »pale yellowish orange» (pyO) och har bestämt sandstenen som »Upper Riphean/Vendian».

Ett digitalt supplement till Upplands runinskrifter

U ATA2999/50 Skederids kyrka

har haft rektangulär form, snarare tvärt om. Att det kan ha rört sig om ett kyrkogårdsmonument verkar dock troligt bland annat på grund av stenmaterialet, men det bör i så fall ha varit en rest sten.

Det ögonlösa rundjurshuvudet med stängd mun och snibbformad nackflik påminner om det rundjur som förekommer på runstenen U 376 Vidbo kyrka. Denna ristning är signerad av ristaren Sten. Utformningen av **o**-, **n**- och **a**-runor med dubbelsidiga bistavar snett nedåt höger talar dock emot en attribuering till denne ristare. Sten använder en **o**-runa med ensidiga bistavar snett nedåt höger (þ) och växlar mellan långkvist- och kortkvistformerna av **n** och **a**. En annan ristning som påminner om fragmentet från Skederid är U 572 Kragsta, Lohärads socken. Även denna inskrift har övervägande kortkvistformer av runorna **o**, **n** och **a** (två gånger dock þ).

Fig. 1. Runstensfragmentet U ATA2999/50 från Skederids kyrka. Foto Magnus Källström 2004.

Fig. 2. Fragmentet från Skederids kyrka före uppmålning. Foto Iwar Andersson 1950 (ATA).

Detta dokument ingår i ett digitalt supplement till *Upplands runinskrifter*, en del av korpusverket *Sveriges runinskrifter*. Supplementen publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Magnus Källström
E-post: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se